

บทคัดย่อ

การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลตำนานหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดในภาคใต้ของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้องค์ความรู้ตำนานหลวงพ่อดุสิตและกระบวนการรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลโดยชุมชนมีส่วนร่วม เพื่อนำไปสู่การเสนอขอให้ตำนานหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติและมนุษยชาติ คณะผู้รวบรวมได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเอกสารและข้อมูลภาคสนาม โดยวิธีการสัมภาษณ์ การสังเกต และการจัดประชุมเวทีเสวนาที่ชุมชนมีส่วนร่วม ผลการรวบรวมข้อมูลสรุปได้ดังนี้

ตำนานหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดมี ๒ ประเภท คือ ประเภทลายลักษณ์อักษรและประเภทมุขปาฐะ ซึ่งได้กล่าวถึงประวัติของสมเด็จพระเจ้าพะโคะหรือหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดไว้ว่า เดิมชื่อ ปุ เป็นบุตรของนายหูกกับนางจันทร์ เกิดที่บ้านสวนจันทร์ ตำบลดีหลวง อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา เมื่อ พ.ศ.๒๑๒๕ หรือ พ.ศ.๒๑๓๑ พออายุ ๑๕ ปี ได้บรรพชาที่วัดดีหลวง อำเภอสทิงพระ ไปศึกษาธรรมที่วัดสี่กั๊กยี่ง อำเภอรโนด จังหวัดสงขลา จบแล้วไปศึกษาต่อที่เมืองนครศรีธรรมราช จำพรรษาที่วัดเสมาเมือง เมื่ออายุครบบวช พระขุนลก ได้นำไปอุปสมบทในอุทกสีมาคลองท่าแพ (วัดท่าแพ) ต่อมาได้ไปศึกษาธรรมที่กรุงศรีอยุธยา จำพรรษาที่วัดแคราชานูวาส ศึกษาธรรมที่วัดลุมพินาวาส จนจบธรรมชั้นสูง พระมหากษัตริย์โปรดเกล้าฯ สมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะที่สมเด็จพระราชมนีสามีรามคณูปมาจารย์ หลังจากนั้นได้เดินทางกลับบ้านเกิดจำพรรษาที่วัดพะโคะ ชาวบ้านจึงเรียกว่า สมเด็จพระเจ้าพะโคะ ท่านได้บูรณะวัดพะโคะ สร้างพระศรีรัตนมหาธาตุ อุโบสถ และธรรมศาลา เสร็จแล้วพระมหากษัตริย์โปรดพระราชทานกัลปนาว่าวัดที่ภูมิตานและข้าพระโยมสงฆ์แก่วัดพะโคะ ต่อมาสมเด็จพระเจ้าพะโคะได้ละหายกลายเป็นดวงไฟไปทางทิศใต้ ชาวบ้านเชื่อว่าท่านไม่ได้หายไปไหน แต่ไปเป็นเจ้าอวาสวัดข้างใต้ จังหวัดปัตตานี และเจ้าอวาสวัดในรัฐไทรบุรี ชาวเมืองปัตตานีเรียกว่า “ท่านข้างใต้” ส่วนชาวเมืองไทรบุรีเรียกชื่อว่า “ท่านลังกา” เมื่อท่านมรณภาพแล้วได้นำศพไปฌาปนกิจที่วัดข้างใต้ จนเวลาผ่านไปหลายร้อยปี ถึงปี พ.ศ. ๒๔๙๗ พระครูวิสัยโสภณ (ทิม ธรรมโร) อดีตเจ้าอวาสวัดข้างใต้ ได้สร้างพระเครื่องและมีการทรงท่านข้างใต้ ได้ตั้งชื่อพระเครื่องว่า “หลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืด” และยังระบุว่าท่านข้างใต้กับสมเด็จพระเจ้าพะโคะเป็นพระภิกษุรูปเดียวกัน ตั้งแต่นั้นมาจึงเรียกชื่อตำนานว่า “ตำนานหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืด”

ตำนานหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืด จึงเป็นตำนานที่สำคัญของภาคใต้ มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและทางด้านคติชนวิทยา จึงได้ดำเนินการรวบรวมและจัดทำข้อมูลเพื่อเสนอให้ตำนานหลวงพ่อดุสิตเทียบน้ำทะเลจืดเป็นมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติและมนุษยชาติต่อไป

Abstract

The collection and storing the legend of Luang Po Thuart in the South of Thailand was under the purpose to obtain the information of Luang Po Thuart and the procession of gathering and storing with participation from communities. That would lead to proposing the legend of Luang Po Thuart to be a cultural heritage of the nation and humankind. The researcher had done field survey of interview, observing, and organizing group seminars with communities. The results could be summarized as follows.

The legend of Luang Po Thurart had in 2 categories i.e. written evidence and oral literature that concerned to the background of Somdej Chao Phakho or Luang Po Thuart. Formerly his name was Pu who was the son of Mr. Hu and Mrs. Chan. He was boarn in Ban Suan Chan village of Tambon Dee Luang in SathingPhra District of Songkhla Province. In B.E. 2125 (1582) or B.E. 2171 (1628) while he was in his 15 years of age, he went into a novice monkhood at Wat Dee Luang in SathingPhra District. He attended studying classes at WatSikuyang of Ranod District of Songkhla Province. After graduated, he furthered his education in Nakhon Si Thammarat Province while he was staying at WatSemaMuang. When he came to his age, PhraKhkunLok took him for ordaining into monkhood at WatThaPae. Later on, he went to Ayutthaya and studied more Dharma at WatLumphiniwas. Until he graduated high level of Dharma, he then was appointed to be a hierarch named SomdejPhraRachamunisamiramkhunupamajarn by His Majesty the King. He then went back to his hometown at WatPhakho. So, local people called him Somdej Chao Phakho. He renovated WatPhakho and established PhraSrirattanamahathartChedi, ubosoth, and Dharma Pavilion. After that the King gave monastic endowment to WatPhakho. Some times later, Somdej Chao Phakho disappeared and transpformed as a fire ball and went out to southward. The local people believed that he went to nowhere but to be the abbot of Wat Chang Hai in Pattani Province and also the abbot of Thai temple in Saiburi State of Malaysia. The people of Pattanai Province called him “Than Chang Hai” and the people in Saiburi called him “Than Langka”. After he passed away, his body’s cremation was organized at Wat Chang Hai. As time went by for some hundred years, in B.E. 2497 (1954), PhraKhruWisaisophon

(Tim Thammatharo) former-abbot of Wat Chang Hai produced amulets titled “Luang Po ThuartYieb Nam ThalayCheud” and also specified that “Than Chang Hai” and Somdej Chao Phakho were the same one. Since then, the legend of Luang Po Thuart began.

The legend of Luang Po Thuart has been an important tale in the South that has been very valuable in history and folklore. The legend of Luang Po Thuart was then be studied and collected to be a cultural heritage of our nation and mankind onwards.

*Prince of Songkla University
Pattani Campus*